

בארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ג (תשמ"ג), חוברת א (מ"ח), pp. 129-134

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70037811>

Accessed: 04/12/2011 16:40

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

בארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

להלן יצויין חלק מן החומר שהגיע לארכיון המרכזי בתקופה שבין אפריל 1981 ומארס 1982.

ארגונים יהודיים בינלאומיים

בהתאם להסכם שנערך בשנת 1981 בין הארכיון המרכזי לבין ארגון אורט העולמי הועבר חלקו הגדול של ארכיון הארגון מהמשרד הראשי לשעבר בג'נבה לארכיון בירושלים. חומר זה מכיל שתי חטיבות עיקריות: (א) הארכיון 'ההיסטורי' של אורט – תיקי ההנהלה מהשנים 1921–1947 שהועברו מפאריס לג'נבה בראשית שנות החמישים. במשך תקופה זו הועתק מושב ההנהלה, בעטיין של הנסיבות, מברלין לפאריס בשנת 1933 ומשם לווישי, מרסיל ווארון, ותוך מסירות רבה הצליחו עובדי אורט להציל חלק מהתקנים של ההנהלה ולהעבירם ממקום למקום, עד לאחר גמר מלחמת העולם השנייה.

(ב) תיקי הארגון מאז חידוש פעולותיו לאחר המלחמה וקביעת מקום מושב ההנהלה העולמית בג'נבה. למרות העובדה שהחטיבה 'ההיסטורית' הינה חלקית ורב בה החסר, הרי שמבחינת ערכה לצורכי המחקר אין ערור לה. נוסף לחידוש על פעולות אורט בתחומי ההכשרה המקצועית, שיתוף הפעולה עם מוסדות יהודיים מרכזיים אחרים וכיו"ב, היא מכילה שפע של מידע על מצבם הכלכלי, החברתי, התרבותי ואף הפוליטי של היהודים בארצות בהן פעל אורט. לציון מיוחד ראויים, בהקשר זה, התיקים על יהודי ברית המועצות עד שלהי שנות ה-30, רומניה, והארצות הבלטיות, שלגביהן אין כיום כמעט כל מקורות ראשוניים אחרים. החטיבה השנייה משקפת את ההתפתחות הרחבה והמהירה של פעולות הארגון בשנים 1947–1970 ואת תרומתו העצומה בשיקום ועזרה לשארית הפליטה ולמהגרים היהודיים מארצות צפון אפריקה וקליטתם בארצות השונות.

הנהלת החברה להתיישבות יהודית – יק"א העבירה לרשות הארכיון משלוח נוסף של תיקים מארכיון המשרד הראשי בלונדון. משלוח זה, הכולל 177 אוגדנים, מכיל תיעוד מגוון ורב חשיבות על פעולות החברה מאז סוף המאה הי"ט באוסטריה (כולל התכתבות עם חברת ה'אליאנס' של וינה וקרן הברון הירש בווינה), פולין, ברית המועצות, ארה"ב (ענייני הגירה והתכתבות עם קרן הברון הירש), הולנד (כולל התכתבות עם האגודה ע"ש מונטיפיורי ברוטרדם), טורקיה (חומר על מושבות יק"א בארץ זו), ארגנטינה וארץ ישראל. יחד עם שני המשלוחים הקודמים, שעל קבלתם דווח ב'דיעות' מס' 9 ו-10, מהווים תיקים אלה את חלקו העיקרי של ארכיון יק"א בלונדון, פרט לספרי הפרוטוקולים של ישיבות ההנהלה והמסמכים המצורפים אליהם שאין ההנהלה יכולה להוציאם מתחת ידיה בשלב זה. לפי הצעת הארכיון המרכזי הכינה יק"א צילום בטחון של הכרך הראשון של פרוטוקולים אלה לשנים 1891–1896, ממנו קיים עותק אחד בלבד, והפקידה העתק אחד מסרט המיקרופילם בארכיון המרכזי. ערכו של ארכיון יק"א חורג בהרבה מעבר לתולדות החברה עצמה, כי הוא מכיל תיעוד נדיר לתולדות היהודים בארצות בהן פעלה, מידע על הגירה יהודית ועוד.

עם פירוקה הפורמלי של חברת ה'ג'ואיש טראסט קורפוריישן', לונדון, בשנת 1980, הועברו לארכיון המרכזי תיקי ההנהלה הראשית של החברה ויתרת התיקים של הטיפול בנכסים ללא יורשים באיזור הכיבוש הבריטי.

כמו כן נתקבל אוסף התיקים של המו"מ שנוהל במשך שנים רבות עם ממשלת אוסטריה לגבי פיצויים ותשלומי גמלאות ליהודים יוצאי ארץ זו.

הוחל בביצוע המעשי של ההסכם עם אור"י, המשרד המאוחד להחזרת רכוש יהודי. בשלב ראשון נתקבל משלוח של תיקים נבחרים בענייני החזרת רכוש מוחסר מסנף אור"י בברלין. תיקים אלה מתייחסים, בחלקם, למשפטים שנוהלו עם השלטונות הגרמניים במקרים בעלי חשיבות עקרונית או עניין מיוחד לגבי הליכי ההחרמה וחשיפתה.

הנהלת הסניף הבריטי של ארגון 'אזע' בלונדון הסכימה להפקיד את תיקי ומסמכי הארגון בארכיון המרכזי. מסיבות מובנות חסויים רוב התיקים האלה המכילים פרטים אישיים של אנשים שנעזרו בשירותים הסוציאליים של 'אזע'.

אוסטריה

פרופ' אברהם רובינשטיין, ירושלים, מסר לארכיון העתק במכונת כתיבה של 'מסמך באך' על מצב היהודים בקיסרות האוסטרית לפני החלת החוקה של הארבעה במאס 1849. כתב היד של המסמך נמצא בארכיון ה'מינהל הכללי' בווינה. — מר מאיר רוזנברגר, ירושלים, העביר לארכיון צילומים של שתי מציבות יהודיות מהמאות הי"ד והט"ו שנשלחו אליו ע"י עיריית וינר-נוישטט. — במסגרת עבודות ההכנה של הכרך השלישי של 'גרמניה יודאיקה' נתקבלו מארכיון העיר זאלצבורג רגסטים של תעודות לתולדות יהודי העיר, 1395–1467. — ממר שלמה יעקבוביץ, בני ברק, נתקבל צילום של תקנות שהוצאו על-ידי הקהילה האורתודוקסית בלאקנבך, 1916.

אורוגואי

הוועדה המרכזית של יהודי אורוגואי, מונטיווידאו, שלחה צילום-מיקרו של פרוטוקולים מהשנים 1940–1953 ושל מכתבים נבחרים מתיקים שונים, 1941–1971.

איטליה

הארכיון המרכזי הגיע להסכם של שיתוף פעולה והשאלת חומר עם 'מוזיאון יהדות איטליה על שם ש"א נכון' — שבבעלות חברת יהודי איטליה לפעולה רוחנית שבירושלים. לפי הסכם זה ישקלו שני המוסדות בחיוב השאלה מתמדת הדדית של פריטים ארכיוניים וחומר בעל עניין ליטורגי, אמנותי, ספרותי, ופולקלוריסטי. בשלב זה הועברו לידי הארכיון המרכזי 23 פריטים ארכיוניים ואילו הארכיון העמיד לרשות המוזיאון 59 פריטים מתוך אוספיו. התעודות שנמסרו לארכיון הן ברובן הגדול מהמאות הי"ח והי"ט וביניהן התכתבות של קהילות שונות וכתבי זכויות שהוענקו על-ידי השלטונות ליהודים.

נרכש פנקס פרוטוקולים של קהילת אנקונה מהשנים 1799–1824. הפנקס מכיל בנוסף להחלטות הוועד של הקהילה מכתבי שדר"ם מארץ ישראל שביקרו באנקונה באותן השנים. חשיבותו המיוחדת בכך שהוא מקיף את שנות השלטון הצרפתי בעיר, תקופה בה הוענקו ליהודים זכויות רבות שלא היו בידיהם לפני כן. — מארכיון המדינה בסיינה נתקבלו רגסטים נוספים של תעודות הנוגעות ליהודים מתוך תיקי הנוטריונים, 1587–1640, וכן צילומי מיקרו של תעודות מחטיבת ה'רגולטור' מהמאות הי"ז והי"ח. — מארכיון המדינה בפדינצי נתקבלו רגסטים של תעודות, מתוך הארכיון הנוטריוני, לתולדות יהודי פיזה 1320–1484.

אירן

בארכיון חברת כ"ח בפאריס צולמו תיקים של מורים בכתי הספר של החברה בערים חמאדאן, טהרן וסנה, מאות י"ט–כ'.

ארגנטינה

בעזרתו של מר אפרים זאדוף, שפעל עבור הארכיון בדרום אמריקה, נתקבלו: תיקים נוספים מהשנים 1920–1940 של החברה 'עזרת נשים' בבואנוס-אירס, אשר פעלה רבות במתן הגנה לנערות ולנשים יהודיות במצוקה (ראה 'דיעות' מס' 7); — צילומי-מיקרו של פרוטוקולים וחוזרים אל בתי הספר היהודיים מאת 'ועד החינוך המרכזי' בבואנוס-אירס, 1935–1980; — כרכים של קטעי עתונות יהודית וכללית על מצבם של יהודי ארגנטינה, 1930–1935; — ספרי פרוטוקולים של הקופה לגמילות חסדים בקהילת אוז'אנידה, 1938–1975.

ארץ-ישראל

הארכיון רכש פנקס חשבונות של 'כולל הספרדים' בירושלים, תרי"ג–תרכ"ג. חשיבותו בכך שהוא מכיל נתונים מלאים ורצופים של הפעולות הכספיות של ה'כולל' במשך 10 שנים. — נתקבלו העתקי קסרוקס של מספר תעודות ומכתבים לתולדות יהודי ארץ ישראל וביניהם: מכתב משנת תר"ך מאת ראשי 'כולל הפרושים' בירושלים אל הרב יצחק ליסר בפילדאלפיה, ארה"ב, בעניין שליחותו של ר' אברהם ניסן; שתי פניות מאת ר' ישראל מרוז'ין בדבר עזרה ליהודי א"י; אגרת מ'פקידי חברון' בקושטא (1768); קול קורא למען יהודי טבריה, תקל"ח, ומכתב מאנשי 'כולל אוסטריה' בטבריה אל הרב יצחק אהרון עטינגא בלבוב, תרל"ו; אגרת מצפת אל קהילות ישראל באירופה בדבר פשרה בין אשכנזים וספרדים ושיגור במשותף של השדר' בצלאל הכהן אשכנזי וכן כתב השדר' משנת תקפ"ט.

בלגיה

מארכיון המדינה בבריסל נתקבלו רגסטים של תעודות לתולדות היהודים בבלגיה, גרמניה, הולנד, לוקסמבורג וצרפת, 1352–1475. — נתקבל צילום מיקרו של קטעים מדיוני מועצת עיריית מכלן בעניינו של היהודי המומר אנדריס סלומונזון, 1561.

גרמניה

מר נ' גלינר, ברלין, שלח לארכיון העתק־סרוקס של פנקס רישום הלידות, הנישואין והפטירות בקהילת אודרברג (פרוסיה), 1847–1879. — באמצעות הארכיון הצינוני המרכזי נתקבלו רשימות של יהודי אופלדן ולוורקסן שהוכנו בתקופת השואה, ובהן תאריכי לידה והגירה ויעדי ההגירה. — ד"ר מיכאל זיס, קופנהאגן, שלח העתק־סרוקס של פנקס רישומי המסים של שמעיה לוי עפשטיין מאייכשטטין, 1773–1777. — מר נתן וטרמן, נתניה, מסר לארכיון צילומים של תעודות שמקורן בארכיון המדינה באוריק, וביניהן רשימה של יהודי בונדה עם ציון מקצועותיהם, 1850. — מר צבי קנטר, תל־אביב, העביר, באמצעות מר מישאל רוזנברג, ירושלים, כתב חסות ליהודי מאיר יוסף מברישט, 1851. — מר הרמן יואלסון, ציריך, שלח לארכיון דפוסים שונים של קהילת המבורג ושל חברות יהודיות שונות בעיר, תחילת המאה הכ'. — הארכיון העירוני במיינץ שלח צילומי מיקרו של פנקס ה'חברא קדישא' של קהילת מיינץ המכיל שטרות ורישומי חשבונות של בני החברה. וכן העתקי פרוטוקולים, תקנ"א־תקפ"ח. — מגב' הילדה דה לוזה, אוקלנד, קליפורניה, התקבל צילום מיקרו של רשימת הרכוש של קהילת נורדן, 1844. — מארכיון המדינה במינסטר נתקבלו באמצעות יד־דוש", צילומים של תעודות מחטיבות שונות המתייחסות ליהודי פאדרבורן, 1704–1801. — הארכיון רכש אוסף תעודות מתוך ארכיון קהילת פישאך (בוואריה), 1746–1883. — התקבלו צילומים של שני מכתבים אל פרנסי קהילת פרנקפורט דאורר מאת הרב יהודה ליב מרגליות מלעסלא בקשר להעסקתו כרב הקהילה, תקס"ד. — מר מנחם אריך לבנטל, תל־אביב, הפקיד בארכיון פנקס הנושא את הכותרת 'לוח שאינו נימולים', ובו רישום של ילידי פרנקפורט דמיין אשר לא נימולו או שאבותיהם היו לא יהודים או מומרים, 1843–1858. — הארכיון העירוני של פרנקפורט דמיין שלח לארכיון צילומי מיקרו של פנקס המכיל העתקים של פסקי בית הדין של קהילת פרנקפורט דמיין מהשנים 1768–1792. הפנקס, בו נעזר הרב מ' הורוויץ בספרו 'רבני פרנקפורט', נרכש לאחרונה על ידי הארכיון העירוני מדיים פרטיות. ארכיון זה החל בצילום שיטתי של המצבות בבית הקברות היהודי העתיק ומפקיד עותק אחד של צילומים אלה בארכיון המרכזי. עד עתה נתקבלו 318 צילומים.

סקר וצילום

במסגרת הסקר של תעודות לתולדות יהודי גרמניה שנעשה כעבודת הכנה לכרך ג' של 'גרמניה יודאיקה', נתקבלו: מארכיון המדינה בבאמברג רגסטים של תעודות לתולדות יהודי העיר והאיזור, 1444–1521; — מן הארכיון העירוני באובר־לאהנשטיין צילומי מיקרו של תעודות לתולדות יהודי לאהנשטיין, 1367–1510; — מארכיון נסיכות זולמס־ההנזולמס־ליך, רגסטים של תעודות לתולדות יהודי הנסיכות, 1405–1437; — מארכיון המדינה בשפיאיר, צילומי מיקרו של תעודות לתולדות היהודים באיזור פפאלץ, 1387–1523; — מארכיון המדינה בקארלסרוה, רגסטים וצילומי מיקרו של תעודות לתולדות היהודים בפפאלץ ובאלזס, 1332–1573.

הולנד

מר הנרי נפוליאון אנדרסה, ליידסחנדאם, שלח צילום של תרגום הולנדי מפנקס המוהל של יצחק פראנק מטילבורג (צפון בראבנט והסביבה), 1848–1878.

מרוקו

נתקבל צילום של קובץ פסקי דין, שטרות ותשובות הלכתיות ממקומות שונים במרוקו, המאה ה"ח, וכן צילום של קובץ מכתבים, שטרות ופסקי דין המופנים אל הרב חיים טולידאנו, מקנס, המאה ה"ח.

סוריאנא

מן הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים, התקבלו 2 צילומים של בית הכנסת הפורטוגזי בעיר הבירה פאראמאריבו.

ספרד

הודות לתרומה הנדיבה של 'קרן שוסהיים' ניתן היה להרחיב ולהעמיק במידה ניכרת את הסקר הנערך מטעם הארכיון המרכזי במספר ארכיונים היסטוריים בספרד. בפרויקט זה הועסקו בתקופת הדו"ח ארבעה אנשי מקצוע הבודקים באופן שיטתי בעיקר פנקסים של נוטריונים בהם נרשמו, בין היתר, העסקות של יהודים בינם לבין עצמם ובינם לבין שכניהם הנוצרים. תוצאות הסקר מלמדות על הפעילות הכלכלית העניפה והאינטנסיבית של היהודים הן בערים גדולות והן בקהילות קטנות וניתן להסיק מהן מסקנות מאלפות על המבנה החברתי של יהודי מקומות אלה. בקביעת יעדי הסקר ודרכי ביצועו נעזר הארכיון ביעוצו של ד"ר יו"ט עסיס מהחוג לתולדות ישראל שבאוניברסיטה העברית. מהארכיון הכנסייתי בבארצלונה נתקבלו 203 רגסטים של תעודות מתוך חטיבות שונות לשנים 1300–1406; — מהארכיון ההיסטורי המחוזי בחאין נתקבלו 82 רגסטים של תעודות מהשנים 1477–1521, 1569–1572; — מהארכיון ההיסטורי המחוזי בטאראגונה נתקבלו 800 רגסטים מתוך פנקסי הנוטריונים של סנטה קלומה דה קווראלט מהשנים 1294–1296; — מהארכיון ההיסטורי בסאראגוסה נתקבלו 288 רגסטים מתעודות נוטריוניות מהשנים 1413–1416.

פולין

פרופ' חיים אורמיאן, ז"ל, ירושלים, מסר לארכיון, זמן קצר לפני פטירתו, 10 יומנים של בני נוער יהודיים בפולין, שהועתקו ביזמתו, משנות ה-30 של המאה ה'כ'. — התקבלה מחברת של משכיל יהודי מפולין, שחי כנראה ברידזינה (איזור פוזנאן) בסוף המאה הי"ח, ובה שירים, תרגומים, נוסחי מכתבים וכיו"ב. — בסתיו 1981 ביקר פרופ' יעקב גולדברג בפולין מטעם הארכיון המרכזי לשם חידוש הסקר והצילום של מקורות לתולדות היהודים בארכיונים הממשלתיים השונים, מבצע שהוחל בו עוד בשנות החמישים ושהופסק ב-1967. פרופ' גולדברג בדק עשרות חטיבות ארכיוניות בארכיונים בקראקוב, ראדום, פוזנאן וביאליסטוק והזמין עבור הארכיון המרכזי מאות אלפי צילומי מיקרו של תעודות מהמאות הט"ז ועד ערב מלחמת העולם השנייה.

פורטוגל

מהארכיון הלאומי בליסבון, טורו דו טומבו, התקבלו: רגסטים של תעודות לתולדות היהודים מן הקנצלריה של המלך אלפונסו החמישי, 1446–1451; — רגסטים וצילומי מיקרו של החלטות ה'קורטס' ושל תעודות אחרות המתייחסות ליהודים מחטיבות שונות, ביניהם מארכיונים של מוסדות כנסייתיים, מאות י"ד–ט"ז; — 1263 צילומי מיקרו נוספים של משפטי אינקוויזיציה בקואימברה, המאה הי"ז.

צ'ילה

מן הקהילה היהודית בוואלפאראיזו נתקבלו תיקי פרוטוקולים של הקהילה, 1964–1969, ושל החברה לחינוך ולגמילות חסדים, 1922–1930, 1941–1961.

צ'כוסלובקיה

מר שלמה פישל, רמת גן, איפשר לארכיון להעתיק 21 תמונות של אתרים יהודיים בעיירה הורזדוביצה. בתמונות נראים בית הכנסת, בית הספר היהודי ובית הקברות היהודי, מאות י"ט–כ'. — פרופ' ישראל יצחק לוי, ירושלים, מסר לארכיון תיק מעובדו של אביו, הרב ד"ר מוריץ לוי ז"ל, בעניין טיפול בפליטים יהודיים מגליציה ובוקובינה ששהו במחנה בעירו, ניקולשבורג, 1914–1919.

צרפת

מן הארכיון העירוני בהאגנאו נתקבלו רגסטים של תעודות לתולדות יהודי העיר, 1341–1501. — מן הארכיון הממשלתי בנאנסי נתקבלו צילומי מיקרו של תעודות לתולדות היהודים באזור לותארינגיה,

1343–1597. — מר סלומון פיקארד, קולמאר, שלח לארכיון רשימה של ה'תנאים' שנשתמרו בארכיונים של הנוטריונים הרשמיים באזור הריין העילי, המאה הי"ח. — מן הארכיון הממשלתי בשטראסבורג התקבלו צילומי מיקרו של תעודות שונות הנוגעות לפעילותו של יוזלמן מרוסיהיים, המאה הט"ז.

קניה

הודות לעזרתה האדיבה של קרן 'מנפרד ויאן להמן', ניו יורק, צולמו התיקים הבאים מארכיון הקהילה היהודית בניירובי: פרוטוקולים, 1907–1917, רישום לידות, 1907–1940.

ארכיונים פרטיים

מר אביגדור אונא ז"ל, ירושלים, מסר לארכיון תעודות נוספות לאוסף על שם אביו הרב יצחק אונא ז"ל, מאנהיים — ירושלים, 1896–1945. — מן הגב' תרזה מאיר ז"ל, לבית אקשטיין, התקבל חומר נוסף לתולדות משפחות אקשטיין ופרוידנטל, מאות י"ט–כ'. — הגב' אביבה אשל, קיבוץ דברת, שלחה לארכיון תעודות לתולדות משפחת גוטשלק משטולפה (פומרניה) וכן צילומים של פרוטוקולים של שלוש ישיבות של הנהלת הקהילה, 1852, 1857. — ממר אביגדור אונא ז"ל התקבלו גם תעודות לתולדות משפחת גרובמכר, שטראסבורג, פרנקפורט דמיין, 1904–1922. — מר יואל פאראן ז"ל, צהלה, מסר לצילום ניירות פרטיים ועסקיים של משפחת וויסבורג בארדו-בניה שבאזור טוקאי בהונגריה, וכן מספר תעודות בענייני ציבור של קהילות באיזור, 1787–1907. מר פאראן מסר גם אילן יוחסין וניירות של משפחות פרנק ושיפצר משטולה וליינסבורג, 1650–1919, וכן פנקס מוהל של ליאו פרנק, תרכ"ז–תרנ"ד. — הארכיון הצליח לרכוש את החלק השני של ארכיון משפחת הבנקאים לוי מאיזמיר, מאות י"ט–כ' (על רכישת החלק הראשון דווח בכרך ל' חוב' ג'ד של כתב העת 'ציון'). חשיבותו המיוחדת של אוסף זה היא בכך שהוא מכיל תעודות נדירות בסוגן על יחסי היהודים עם השלטונות ועל מידת זיקתם של היהודים למוסדות מוסלמיים כמו הווקף ובתי הדין. ארכיון זה ממחיש את העוצמה הכלכלית שריכזה בידיה משפחה יהודית באמצע המאה הי"ט באיזמיר. — הגב' דניה לוין, ירושלים, העבירה לארכיון את ניירותיו של בעלה, נחום לוין ז"ל, 1901–1959, שהיה מנהל חברת העברית העולמית וממייסדי האולפנים הראשונים בארץ להוראת העברית. בניירותיו של נחום לוין משתקפות פעילויותיו הציוניות והחינוכיות בתורכסטאן (אזור מולדתו), גרמניה, דרום אמריקה, דרום אפריקה וארץ ישראל. — הארכיון קיבל לרשותו את עזבונו הספרותי וארכיונו הפרטי של ד"ר אהרון שטיינברג ז"ל. א' שטיינברג שנולד בדווינסק בשנת 1891 ונפטר בלונדון ב־1975 פירסם עשרות ספרים ומאמרים ביידיש, רוסית, גרמנית, צרפתית ועברית בתחומי הפוליטיקה, התרבות והיהדות ומספר מחקרים על הסופר הרוסי דוסטויבסקי. שטיינברג תרגם מרוסית לגרמנית את 'דברי ימי עם עולם' ומעברית לגרמנית את 'תולדות החסידות' של ש' דוכנוב. עד לשנת 1971 עמד בראש המחלקה לתרבות של הקונגרס היהודי העולמי. העזבונו סודר בצורה מופתית ונמסר לארכיון המרכזי ע"י הגב' א' קלאוזנר, לונדון, ששימשה מזכירתו ועוזרתו המדעית של ד"ר שטיינברג במשך שנים רבות. בנוסף לאוסף שלם של כתביו מכיל הארכיון חלק ניכר מחליפת המכתבים שניהל עם אישי מדע ותרבות, תעודות אישיות ויומנים.

גניאלוגיה

מד"ר מיכאל זיס, קופנהאגן, נתקבלו צילומים של אילנות יוחסין וחומר גניאלוגי דומה לתולדות משפחת עפשטיין באייכשטטן, 1721–1927; משפחת ביקרט באייכשטטן; רישום צאצאיו של מנחם מענדל בלון מזולץ. — מר גרהרד באלין, זיין, שלח צילום של רשימת צאצאיו של יוסף אליהו באלין, גרמניה, הולנד, וארה"ב, המאה הי"ז–1968. — מד"ר מיכאל היימן, ירושלים, התקבל חומר נוסף לתולדות המשפחות שפאניארד ושפיר. — מר ב' שנברג, אלסקה, שלח חוברת בה מתוארים צאצאיו של ניסן שנברג מפולין.

הארכיון המרכזי מודה לכל האישים והמוסדות דלעיל וכן לפרופ' יהודה באואר, ירושלים, ד"ר מקס בינבאום, ירושלים, מר עמנואל בן־נאה, ירושלים, מר ורנס גרוס, ירושלים, ד"ר עזריאל הילדסהיימר, ירושלים, ד"ר ורנר ויינברג, סיסנאטי, ד"ר אורסולה מרים ויפין, רומרו, גב' לורה יארבלום, תל־אביב, ד"ר צ'רלס ג'סטון פרידלנדר, וושינגטון, ד.ס., מר שלמה קשתי, פתח־תקוה, פרופ' ש' שוורצפוקס, ירושלים ומר מוריץ שמיד, איכנהאוזן, עבור תעודות, צילומים ודברי דפוס שונים שהואילו למסור לארכיון.

תודות

במשך השנים האחרונות נעזר הארכיון המרכזי במידה רבה בביצוע פעולותיו לשם העשרת אוספי המקורות לתולדות ישראל, במקור ובציילום, במענקים ובתרומות שהועמדו לרשותו. הודות לתמיכה נדיבה זו הצליח הארכיון להמשיך ואף להרחיב, למרות המגבלות התקציביות החמורות בהן הוא נתון את עריכת הסקרים השיטתיים בארכיונים לא-יהודיים בארצות שונות ולצלם מכתב מהתעודות שנתגלו במהלך סקרים אלה. כמו כן נתאפשרה השלמתו והתאמתו של המחסן הנוסף שנרכש ע"י הארכיון בשנת 1979 וצידוד הניאות. הארכיון המרכזי רואה לעצמו חובה נעימה להודות לכל הקרנות, המוסדות והאישים שלהלן ולהביע את הוקרתו העמוקה עבור עזרתם והעידוד שנתנו לארכיון ולחבר עובדיו:

'קרן יד אבי הישוב' אשרה שני מענקים — האחד בסך 15.000 דולר לפעולה בפולין והשני בסך 10.000 דולר לסקר וצילום בארכיוני הונגריה.

'קרן הנק ודורותי שוסהיים', אמסטרדם-חיפה, העניקה תרומה בסך 10.000 דולר למטרת הסקר בארכיוני ספרד.

'קרן סמואל ברונפמן', ניו-יורק, אשרה מענק בסך 5.000 דולר לסקר בארכיונים בפולין.

'הבנק פיר גמיינווירטשאפט', פרנקפורט ע"נ מיין, אישר לארכיון, בהמלצתו של ד"ר ולטר הסלבר, שני מענקים בסך כולל של 30.000 מרקים לשם השלמת המחסן וצידוד.

'קרן אכסל שפרינגר', ברלין, העניקה לארכיון סכום של 15.000 מרקים.

'קרן הקהילות היהודיות של צפון-מערב גרמניה', דיסלדורף, העניקה לארכיון תמיכה בסך 6.000 מרקים.

'קרן מאנפרד ר־אן להמן', ניו-יורק, הקציבה מענק בסך 1.000 דולר.

הקהילה היהודית של טרייאסטה תרמה לארכיון תרומה שנתית בסך 2.000.000 ליא"ט.

הברון א' דה רוטשילד, ג'נבה, העניק לארכיון תרומה בסך 25.000 שקלים.

מר משה קורן וד"ר שלמה קורן, פרנקפורט ע"נ מיין, תרמו סכום של 5.000 מרקים.

גב' הדוויג גיאורגה, הופהיים, העניקה תרומה בסך 3.000 מרקים לזכר בעלה המנוח, מר אוסקר גיאורגה.

משפ' וואגנר-דה פולו, טרייאסטה, תרמה סכום של 3.000.000 ליא"ט לזכר אבי המשפחה, מר קרלו וואגנר.

ד"ר קורט גרוננוואלד, ירושלים, תרם לארכיון 10.000 שקלים.

עם סיום עבודות ההכנה לכרך השלישי של 'גרמניה יודאיקה' מבקש הארכיון המרכזי לציין בהוקרה עמוקה את הסיוע הנרחב שניתן לארכיון ע"י מפעל מדעי זה במשך השנים האחרונות בהמשכת הסקר והצילום של תעודות לתולדות יהודי גרמניה בימי הביניים המאוחרים בארכיונים ממשלתיים ועירוניים בגרמניה ובארצות שכנות. הודות להקצבות נדיבות של ה'קרן הגרמנית לסיוע מדעי' (ד.פ.ג.) ושל משרדי התרבות והחינוך של מדינות שונות ברפובליקה הפדרלית של גרמניה, ניתן היה לבדוק באופן שיטתי חטיבות רבות בארכיונים אלה, להכין רגסטים של תעודות הנוגעות לתולדות היהודים ולצלם אותן במיקרופילם. בידיעות הארכיון דיווח מדי שנה במפורט על תוצאותיו של סקר זה.